

Национален археологически институт с музей при БАН

ТЕРЕННО ИЗДИРВАНЕ НА АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТИ ПО ТРАСЕТО НА МЕЖДУСИСТЕМНА ГАЗОВА ВРЪЗКА БЪЛГАРИЯ – СЪРБИЯ

**по Договор № BG161PO003-2.3.03-0001/SE-04/27.05.2013 между
МИЕТ и НАИМ – БАН**

НАУЧЕН ОТЧЕТ

**04.07.2013 г.
СОФИЯ**

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

**ТЕРЕННО ИЗДИРВАНЕ
НА АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТИ ПО ТРАСЕТО НА
МЕЖДУСИСТЕМНА ГАЗОВА ВРЪЗКА
БЪЛГАРИЯ – СЪРБИЯ**

НАУЧЕН ОТЧЕТ

В изпълнение на Договор № BG161PO003-2.3.03-0001/SE-04/27.05.2013 между Министерството на икономиката, енергетиката и туризма (МИЕТ) и Националния археологически институт с музей при БАН (НАИМ-БАН) в периода 03.06.2013 – 20.06.2013 г (18 календарни дни) бяха проведени теренни проучвания за издирване на археологически обекти по трасето на „Междусистемна газова връзка България – Сърбия“ от: с. Калотина до СОП, на територията на общини Драгоман, Сливница, Костинброд и Божурище, Софийска област и Столична община, област София-град.

Целта на издирването беше да се установи *наличието на археологически недвижими културни ценности (наричани в доклада археологически обекти) в 30-метров сервитут по трасето на бъдещия газопровод и да се предложат мерки за тяхното опазване.*

Предварително проучване. Преди провеждане на теренното издирване бяха проучени различни източници на информация с цел събирането на предварителни данни за наличието на археологически обекти по трасето. Като основни източници бяха използвани:

- Автоматизирана информационна система "Археологическа карта на България";
- Научен архив на НАИМ - БАН;

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

- Научни публикации;
- Краеведски изследвания;
- Архивите на други музеи;
- Анализ на топографски карти, сателитни и ортофото- изображения.

Като цяло, териториите, през които преминава трасето на газопровода, са слабо проучени от археологическа гледна точка. Изключение правят районът на община Сливница и, отчасти, този на община Драгоман, в които са провеждани системни археологически издирвания. Предварителното проучване позволи да се локализират още преди теренните издирвания обекти с №№ 10 и 12, които ще бъдат засегнати от строителството на газопровода.

В методическо отношение, издирването беше извършено в съответствие с изискванията на чл. 161, ал. 1 от Закона за културното наследство и гл. 2, раздел 1 на Наредба № Н-00-0001 от 14.02.2011 г на Министерството на културата за извършване на теренни археологически проучвания. Научен ръководител на издирването, с Разрешение за „Издирване на археологически обекти“ № 249/27.05.2013, е доц. д-р Стефан Александров. Трасето на газопровода беше изцяло обходено от км. 0+00 (землище на Нови Искър) до км 61+600 - границата с Република Сърбия (землище на с. Калотина).

Общият брой на регистрирани археологически обекти по трасето на планирания газопровод е 13, както следва:

Обект № 1, Км от 6+105 до 6+805, Селище от къснобронзова и ранножелязна епохи;

Обект № 2, Км от 7+250 до 7+290, Villa rustica, Римска императорска епоха (II-III в.);

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„Развитие на конкурентоспособността
на българската икономика“ 2007-2013
www.opcompetitiveness.bg

- Обект № 3, *Км от 13+150 до 13+250*, Селище, Праистория (VI - II хил. пр. Хр.);
- Обект № 4, *Км от 13+650 до 13+800*, Селище. Праистория (VI - IV хил. пр. Хр.);
- Обект № 5, *Км от 13+850 до 13+965*, Селище, Късна античност (IV - VI в.);
- Обект № 6, *Км от 14+200 до 14+250*, Селище, Средновековие (XIII - XIV в.);
- Обект № 7, *Км от 21+700 до 22+275*, Селище от къснобронзова и ранножелязна епохи;
- Обект № 8, *Км от 22+680 до 23+370*, Селище, Късна античност и Средновековие (VI - XII в.);
- Обект № 9, *Км от 25+270 до 25+410*, Селище от бронзова епоха (IV - II хил. пр. Хр.);
- Обект № 10, *Км от 38+045 до 38+500*, Селище, Късен неолит;
- Обект № 11, *Км от 48+200 до 48+700*, Селище, Късна античност (IV - VI в.);
- Обект № 12, *Км от 52+500 до 52+570*, Надгробна могила и селище/некропол (?);
- Обект № 13, *Км от 0+000 до 61+600*, Римски път *Via Diagonalis*.

Там, където насажденията (или липсата им) позволяваха (виж Забележката), беше извършено *обхождане по полигони - обекти с №№ 1,7-8,10,11*. При интензивното тотално обхождане беше използван мобилен софтуер *ArcPad*, инсталиран на *PDA*, снабден с *GPS*. Резултатите от интензивното тотално обхождане по полигони бяха обработени в обща *GIS*-база данни. Тя е разработена под *ArcGIS* и в нея бяха интегрирани геореферирани топографски карти. При регистрацията на горепосочените обекти границите им бяха изцяло определени като се спазваха всички изисквания на приетата методика. Това наложи проучване на територията във всички посоки до пълното обхващане на разсейките от артефакти. Поради посочените по-горе причини останалите *обекти - №№ 2-6,9*, са *маркирани единствено по отношение на 30-метровия сервитут* на газопровода.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

Необходимост от последващи археологически дейности. Имайки предвид българското законодателство в областта на опазване на недвижимото археологическо културно наследство, както и практиката от други големи инфраструктурни проекти, предлагаме следните мерки за опазване на регистрираните археологически обекти:

Мерки, предхождащи строителството на газопровода:

1. За обекти с №№ 1, 4, 5, 7-11 – ***предварителни археологически проучвания*** на 10% от регистрираната им площ, попадаща в сервитута на газопровода;

2. За обект № 2 – ***цялостно археологическо проучване в участъка от км 7+250 до км 7+290. Геофизическо проучване в участъка от км 6+805 до км 7+250 и от км 7+290 до км 7+390;***

3. За обект № 12 – ***цялостно археологическо проучване на могилния насип и околногогилното пространство;***

Предвид характера на теренните археологически проучвания, същите да се извършат най-късно до ноември 2013 г или след края на март 2014. Действията по т. 1-3 следва да завършат с протокол на междуведомствена комисия, назначена от Министъра на културата, с който да се освободят съответните участъци за строителство на газопровода или да се разпорежи по-нататъшното им проучване до пълното изчерпване на културните пластове.

Мерки, съпътстващи строителството на газопровода:

4. За обекти с №№ 3 и 6 – ***археологически надзор по време на отнемане на хумусния пласт*** в участъците от газопрова, в близост до които те са регистрирани;

5. За обект №13 – ***археологически надзор по време на отнемане на хумусния пласт*** в посочените в Приложението землища;

6. ***Съгласно чл. 161, ал.2 от Закона за културното наследство – наблюдение от археолози*** по време на строителството на газопровода.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

В случай на откриване на археологически обекти по т. 4-6 се прилагат чл. 148 и 160 от Закона за културното наследство.

Прогноза за устойчивостяване. Съгласно „Наредба за изменение и допълнение на Наредба № Н-00-0001 от 2011 г. за извършване на теренни археологически проучвания” на Министерство на културата (Обн. ДВ. бр. 30 от 17. 04. 2012 г) **прогнозната стойност за извършване на дейностите по т. 1-6 от мерките за опазване** на регистрираните археологически обекти, посочени по-горе, е **860 000 (осемстотин и шестдесет хиляди) лева**. Уточняваме, че посочената сума може да нарастне при решение на междуведомствената комисия за по-нататъшно проучване до пълното изчерпване на културните пластове на проучваните обекти по т. 1-3 или при откриването на нови такива по т. 4-6 от мерките за опазване.

Други варианти за реализация. Вариант за опазване на археологическото културно наследство, застрашено от строителството на газопровода, е и **промяна на трасето му в участъците на недвижимите археологически културни ценности, посочени по-горе. В този случай, в променените участъци следва да бъде извършено ново теренно издирване за наличието на археологически недвижими културни ценности, застрашени от строителството на газопровода.**

Забележки.

1. Теренното издирване се проведе през месец юни 2013 г. - неблагоприятен за такива дейности годишен сезон, когато вегетацията на различните култивирани и диворастящи растителни видове е в напреднала фаза. Селскостопанските площи бяха засети с пшеница, ечемик, слънчоглед и други култури, които бяха в напреднал етап на израстване; друга част от проучваните площи представляваха необработваеми ниви,

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

вероятно използвани за пасища и ливади. Около 10% от проучваната площ попада в горски фонд (виж таблица 1 от Приложението). В площите, засети с пшеница и ечемик, видимостта на терена беше под 10%. Близки стойности за възможност за наблюдение предоставяха и терените, използвани за ливади и пасища. Посоченото по-горе затрудни както регистрирането на археологически обекти, така и точното определяне на техните граници. Като пример посочваме обект №9 (км от 25+270 до 25+410), чиято точно хронологическо определяне и граници ще бъдат уточнени едва след прибиране на реколтата от ечемик и изораването на терена. Аналогични трудности екипът срещна например и при обект №4 (Км от 13+650 до 13+800), регистриран единствено в две частни ниви, но очевидно обхващащ по-голяма площ.

2. Всички регистрирани недвижими културни ценности са представени в Приложението към Доклада със следните данни: местоположение спрямо трасето на газопровода, землище на населено място, съвременно ползване на терена, вид на обекта, хронология, площ, местоположение и описание на обекта, мерки за опазването му; картен и снимков материал.

ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Разрешение за „Издирване на археологически обекти” № 249/27.05.2013;
2. Таблица 1. Растително покритие и процент на видимост по трасето на „Междусистемна газова връзка България – Сърбия“ (юни 2013 г);
3. Списък с описание на откритите археологически обекти;
4. Картна и фото- документация на откритите археологически обекти.

03.07.2013 г

София

Научен ръководител:

доц. д-р Стефан Александров

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.